

Asia: VN/16357/2020

Lausuntopyyntö julkisen hallinnon tiedon laatukriteereistä

Laatukriteerikokonaisuus ja sen vaikuttavuus

Miltä laatukriteerikokonaisuus vaikuttaa?

Suomen metsäkeskus kiittää mahdollisuudesta lausua julkisen hallinnon laatukriteereistä.

Metsäkeskuksen mielestä tavoite tarjota yhteinen termistö ja mittaristo tiedon laadun määrittelyyn on kannatettavaa ja kehittäisi osaltaan julkisen hallinnon tiedon hyödyntämistä. Tiedon laadun eri näkökulmien jäsennetty kuvaaminen on hyvä tavoite.

Kuinka hyvin laatukriteerit ja mittarit tukevat yhteismitallista tiedon laadun tunnistamista ja siitä keskustelemista julkishallinnossa?

Laatumittarit antavat kehikon tunnistaa tiedon laatua yhteismitallisesti. Sen lisäksi tarvitaan kuitenkin koordinoitua keskustelua ja koulutusta (työpajoja, webinaareja) laatukriteereiden ja mittariston yhteismitallisen käytön varmistamiseksi.

Esimerkiksi mittarin arviointitasoina käytettävät ”tietoaineisto” ja ”ominaisuus” -käsitteiden tunnistaminen voi olla poiketa erilaisissa toimintaympäristöissä.

Tietoaineiston käsite tulisi määritellä tässä yhteydessä niin, että tiedetään mitä tietokokonaisuutta laatukriteerit koskevat (vrt. tietovaranto, rekisteri, tietoaineisto). Tietoaineiston määritelmä on tiedonhallintalain mukaan seuraava: ”asiakirjoista ja muista vastaavista tiedoista muodostuvaa tiettyyn viranomaisen tehtävään tai palveluun liittyvää tietokokonaisuus”. Tiedonhallintalain määritelmä ei ole soveltuva rakenteisen tietojärjestelmissä olevan datan laatumittarien määrittämiseksi.

Keskustelua tarvitaan myös organisaation käytössä olevien laatumääritysten kytkemisestä yhteiseen laatukehikkoon täydentävinä alakohteisina mittareina.

Olisi myös hyvä kohdassa 6.2.1 Käyttöoikeus ja 6.2.2 Käytön rajoitukset avata enemmän tietoaineiston käyttöä rajoittavia tietosuoja- ja tiedonkeruussa tiedonantajalle annettua informaatiota.

Missä yhteyksissä laatukriteeristön mukainen yhteinen tiedon laadun tunnistaminen ja määrittely tukisi julkishallinnon tiedon hyödyntämistä ja avaamista?

Metsäkeskuksen hallinnassa olevan metsätiedon käsittelystä säädetään ns. metsätietolaissa (Laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä, 419/2011).

Avoimesti tai rajoitetusti jaettavalle tiedon laatu on kuvattu selosteissa. Yhtenäisen - ja julkishallinnossa yhtenäisesti käyttöön otettavan - laatukriteeristön käytön voi ajatella helpottavan käyttäjiä arvioimaan esim. rajapintojen kautta tapahtuvaa tiedon käyttöä osana omia toimintaprosesseja tai erilaisten tietotuotteiden ylläpitoa.

Sitä, tukisiko laatukriteeristö sitten varsinaisesti tiedon avaamista, emme heti pysty tunnistamaan.

Miten hyvin laatukriteeristö ja mittaristo toimisi tiedon laadun parannuksen tukena pidemmällä tähtäimellä?

Olennaista lienee se, miten laajasti laatukriteeristö otetaan käyttöön ja kuinka laajasti tiedon tuottajat hyödyntävät kriteeristöä oman laadunhallinnan kehittämisessä. Tähän voidaan vaikuttaa sillä, millaista tukea ja pitkäjänteistä kehittämistyötä laatukriteerien ympärille saadaan syntymään.

Yhtenäisen toimintatavan, kriteeristön ja mittariston kehittymisen myötä organisaatio voi kehittää tavoitteita tiedon laadulle, ja jatkossa myös tunnistaa uusia laatutekijöitä, joita ei ole ehkä aiemmin osattu huomioida.

Tiedon käyttäjän tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien kokonaisuus vaikuttaa tiedon käyttäjän näkökulmasta?

Tiedon käyttäjä jäi vielä jonkin verran epäselväksi. Käyttäjällä ilmeisesti tarkoitetaan laajasti kaikkia julkisia ja yksityisiä organisaatioita, toimijoita ja yksittäisiä kansalaisia.

Yhtenäistyvän kuvaustavan voi perustellusti olettaa helpottaa käyttäjää tietoaineistojen hyödynnettävyyden arvioinnissa. Laadun määrittelyn monitahoisuuden takia hierarkkinen rakenne on perusteltu. Perusteltua on myös mahdollistaa joustavuus alakohtaisten mittareiden käytöllä siellä missä se on perusteltua.

Kytkeytyneenä tiedonhallintamallin mukaiseen tietovarantojen ja tietoaineistojen luokitteluun laatumittarit edesauttaisivat organisaatioiden tuottamaan tietoaineistoon tutustumista.

Tuottaako se riittävän kuvan yksittäisen tietoaineiston laadusta sen käyttäjän tueksi?

Esitetty mittaristo on riittävän laaja antamaan käyttäjälle eväät tulkita tietoaineiston käytettävyyttä omassa käyttötarkoituksessa. Mittariston käytön joustavuuden voisi olettaa helpottavan mittariston käyttöä silloin kun aineisto edellyttää/mahdollistaa joko tarkkaa ja yksityiskohtaista kuvausta tai se voidaan kuvata yksinkertaisemmin. Mittaristoa ja kuvauksia tulisi olla valmius ylläpitää sen mukaan kuin teknologia rajapintojen kautta tapahtuvaan tietojen automaattiseen hyödyntämiseen kehitty.

Tiedon tuottajan tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon avaamisen yhteydessä vaikuttaisi tiedon tuottajan näkökulmasta?

Metsäkeskuksen hallinnassa olevasta henkilötietoa sisältävästä metsätiedosta (mm. virheettömyydestä) ja sen käsittelystä säädetään ns. metsätietolaissa (Laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä, 419/2011).

Tiedon laatukriteerien ja mittariston mukaisten kuvausten kytkeytyminen aineistoista julkaistuihin meta-tietoihin ja tiedonhallintalain velvoitteisiin jäi vielä epäselväksi.

Mittariston joustavuuden voi nähdä positiivisena ominaisuutena. Ala- ja aineistokohtaisesti on käytössä erilaisia mittaristoja, jotka voidaan liittää hierarkkiseen kuvausrakenteeseen.

Tunnistamme, että ehdotuksen mukainen laatukriteeristö antaa hyvän pohjan Metsäkeskuksen omaan laadun seurantaan ja laadunhallinnan kehittämiseen.

Mitä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon tuottajan näkökulmasta edellyttäisi?

Tunnistamme, että mittarien arvojen määrittely vaatii kohtuullisen ison ponnistuksen, jossa yhtenäisyyden saavuttamiseksi tulisi olla käytettävissä tukea mittariston käytön tulkitaan.

Tavoiteltavien hyötyjen toteutuminen edellyttänee julkishallinnolle annettavaa suositusaikataulua mittariston mukaisten kuvausten tekemiselle.

Metsätiedon välittämisessä metsäsektorin toimijoiden välillä on kehitetty alan yhteistyönä metsätietostandardi (Metsätietostandardit | Metsäkeskus (metsakeskus.fi)). Metsällistä tietoa kuvaavan laatukriteeristön käyttöönotossa tulee tarpeen mukaan huomioida metsätietostandardin kuvaukset.

Laatukriteeristön ja mittariston hallinta

Millaiset tehtävät ovat mielestäsi laatukriteeristöä ja mittaristoa ylläpitävän ja kehittävän tahon tärkeimmät tehtävät?

Asettaa tavoitteita, antaa tulkinta- ja vertaistukea, ylläpitää kriteeristöä ja mittaristoa sekä tuoda se saataville, aktivoida tiedon tuottajia.

Minkälaista tukea ja koordinaatiota odostat tältä taholta?

Mittariston käyttö vaatii tarkennusta ja opastusta, esim. tapauksessa, jossa tiedon alkuperäinen lähde ja ylläpitäjä on toinen organisaatio.

Millainen verkostotoiminta edistäisi laatukriteeristön ja mittariston käyttämistä ja kehittämistä parhaiten?

Organisaatioiden väliset työpajat ja webinaarit. Edelläkävijäorganisaatioiden toteutusten esittely. Metsätietostandardin laadinnassa on onnistuttu kokoamaan alan toimijat pitkäjänteiseen yhteistyöhön, yhteisesti hyödylliseksi nähdyn tavoitteen taakse.

Härkönen Asta
Suomen metsäkeskus - Valmistelijat Pertti Syrjälä, Juho Heikkilä ja Asta Härkönen